
Vermeldenswaardig is de kritische kanttekening bij de uitspraak dat hij zowel tegen God als tegen de kerken onjuist had gehandeld. Waar haalde de classis het recht vandaan om Gods oordeel erbij te halen? Juist het oordeel van God had hem gebracht tot de stap die hem zoveel 'schimp en smaad, smart en schade' kostte.

Maar overigens was Wisses verdediging in formeel opzicht niet sterk. De classis kwam tot zijn oordeel op grond van het ondertekenningsformulier, waarin predikanten zich verplichtten bij bezwaren deze zelf in de kerkelijke weg aan de orde te stellen. Wisse merkte daartegen op dat hij 'juist in verband' met zijn ondertekening, die hem bond aan de gereformeerde belijdenisgeschriften, waarin hij de gewraakte verbondsleer niet terugvond, opstapte. Bovendien had hij vanaf de kansel en in kerkelijke vergaderingen meermalen zijn moeite uitgesproken met de leer van de veronderstelde wedergeboorte. Als voorbeeld noemde hij een discussie op de classis Utrecht van twaalf (sic!) jaar geleden. De geschiedenis leerde dat het in de kerkelijke weg aan de orde stellen van bezwaren zonder resultaat bleef.

Wisses voormalige collega's vonden zijn schriftelijke verantwoording aan de classis uitgesproken zwak. Ds. Bouma legde er de kritische vinger bij dat Wisse blijkbaar niet durfde te stellen dat hij *op grond van* het ondertekenningsformulier tot zijn stap kwam. De formulering 'in verband met' was erg vaag. Nog vager was waartegen hij precies opponeerde. Hij had moeten uiteenzetten welke bezwaren hij precies tegen 'veronderstelde wedergeboorte' had en wat zijn eigen standpunt was. Zijn historische herinneringen aan de gang van zaken die voorafging aan de synode van 1905 deden geen recht aan de behandeling van de zaak. Ook Lindeboom had immers met de synodebesluiten ingestemd. Als Wisse duizenden op valse gronden zag bouwen voor de eeuwigheid, had hij de plicht die duizenden te waarschuwen. Nu had hij zich schuldig gemaakt aan trouweloze verlating van zijn dienst.⁶⁸ Nog op 3 oktober, bij de kerkvisitatie namens de classis in Driebergen, had Wisse op geen enkele manier kenbaar gemaakt bezwaren tegen de heersende beschouwing van verbond en doop te hebben.⁶⁹ Uit *Ten disch geleid* werd Wisse de passage voorgehouden waarin hij jonge belijdende leden opriep, als hun iets dwars zat, te allen tijde de kerkelijke, ordelijke weg te bewandelen. 'Hoe kan ds. Wisse dit met zijn eigen gedrag rijmen? Of werpt hij het als zijn oude pluimje van zich?'⁷⁰

Wisse beklagde zich er in zijn brief aan de classis over dat geen van zijn ambtsbroeders hem in de week voorafgaande aan zijn afscheid had benaderd. Rullmann herinnerde eraan dat Wisse zelf er in zijn brieven van 9 en 10 november bij zijn kerkenraad op had aangedrongen om predikanten er geheel buiten te laten. Hij

⁶⁸ Geciteerd in onder meer *De Bazuin* 24 december 1920.

⁶⁹ *De Standaard* 6 december 1920.

⁷⁰ Ds. Gunst in de *Rijnland-sche Kerkbode*, geciteerd in *De Reformatie* 24 december 1920, 99. Vgl. *Het Vaandel* 22 januari 1921.